

בתקופה הזו, ילדים זקוקים לאמונה בגיבורי על יותר מתמיד

גיבורי העל יכולים להעניק לילדים את הביטחון, את הכוח ואת כושר ההתמדה שהם זקוקים להם. אם קפטן אמריקה יכול לנצח את הגולגולת האדומה, ילדה יכולה להתגבר על חרדתה מפני שיעור זום

ניו יורק טיימס, מייגן מרגוליס 09.10.2020 21:38

זה קרה במארס, בתחילת ימי המגפה. בוקר אחד, סירבה בתי בת הארבע להצטרף לכיתת הגן שלה במפגש זום. לא עניין אותה לראות את פניהם של הילדים והמורות שמהם נאלצה להיפרד בפתאומיות שבוע קודם לכן. במקום, היא החלה לנבור בארגז התחפושות שלה. ניסיתי לפתות אותה לחזור למפגש, אפילו לשחד אותה עם הבטחה לקינוח מיוחד, אבל היא נדה בראשה. "אני ביישנית", אמרה ושלפה תחפושת של קפטן אמריקה שהיתה מונחת מתחת לשמלת נסיכה. היא הישירה אליי מבט, קסדה בידה האחת ואוברול כחול בשנייה, התגלות כלשהי נצצה בעיניה.

בשנת 1939 יצרו סבי ג'ון סיימון ועמיתו הצייר ג'ק קירבי את "קפטן אמריקה" בתגובה לזוועות שהתפשטו באירופה. ארה"ב עדיין לא השתתפה במלחמה והדעות היו חלוקות בנוגע להתערבותה בנעשה. בפברואר, יומיים לפני יום הולדתו של ג'ורג' וושינגטון, התאספו במדיסון סקוור גארדן 20 אלף בני אדם באירוע של הארגון הפרו נאצי the German American Bund, שפורסם כ"עצרת למען אמריקה". תומכי נאצים הצדיעו להיטלר במועל יד ונבחו מסרי שנאה כלפי מהגרים יהודים.

סבי וקירבי ביקשו ליצור דמות שתמלא את חסרי האונים בתחושת כוח ותיתן תקווה לחוששים לבני משפחותיהם באירופה. הרישום הראשון של קפטן אמריקה שעשה סבי הוא אחד האהובים עליי - אחת מזרועותיו של הקפטן מורמת והשנייה אוחזת במגן עטור כוכבים ופסים. זהו רישום פשוט, אך בשבילי הוא קסום. זהו הרישום הראשון של מה שהפך לקמע המזל שלי.

בשנות ההתבגרות שלי בניו יורק של שנות השמונים לא חשתי נינוחה ובטוחה. ראיתי זוג צעירים נשדד בין ערביים, ראיתי אשה מתחננת על נפשה בזמן שגבר הכה אותה סמוך למכונית חונה. משפחתנו בת חמש הנפשות הצטופפה בדירה של 50 מ"ר ואני שיוועתי למפלט, לאוויר לנשימה. במרחק 40 גושי בניינים מדרום למקום מגורי שכן סבי, אותו כיניתי 'דדי ג'ו', דירתנו אפופה בניחוחות של עשן סיגרים, קפה ומעל לכל, שלווה. הוא, והדמויות שיצר ועיטרו את הקירות - ובהם פייטינג אמריקן, דה פליי וקפטן אמריקה - היו תמיד שם למעני. דדי ג'ו היה גיבור העל הפרטי שלי. כוחות העל שלו באו לידי ביטוי בתנועות יומיומיות פשוטות כמו לעמוד במטבח ולפזר פסטה במרק שלו. כשהבטתי בו שקוע בעבודתו ליד שולחן השרטוט, העיר נראתה כל כך שקטה, תסכולי ההתבגרות שלי עזבו.

סבי מת ב-2011. אחרי מותו, היו אלה קפטן אמריקה והמגן שלו ששימשו לי כקמע שניחם אותי. לבשתי חולצה של קפטן אמריקה כשעשיתי את בדיקת ההריון הראשונה שלי, ומאוחר יותר, לבדיקת אולטראסאונד מוקדמת שעשיתי אחרי הריון שני שלא הצליח. באביב החולף, קפטן אמריקה הביט

עלינו מקיר הסלון בזמן שמשפחתי הסתתרה בבית במשך חודשים מפני הנגיף. כשאנחנו יוצאות מהבית הוא מופיע על חולצות בין הפנים במסכות, מזכיר לי, וכעת גם לבתי, שיש עדיין תקווה.

בתי ואני אינן היחידות שזקוקות לקמע. באפריל כתב גאי טרבאי על חשיבה מאגית ו"ההשפעה המיטיבה שיש להיקסמות שלנו מקמעות" בימים קשים. חשיבה מאגית מוגדרת כאמונה שחפץ, פעולה או נסיבות שאינם בעלי קשר לוגי לאירועים, יכולים להשפיע על תוצאותיהם. עבור ילדים, אלה יכולים להיות חברים דמיוניים או דמויות בדיוניות, ובהם גיבורי על, על עלילות הגבורה שלהם וההבטחה הגלומה בהיותם בלתי מנוצחים. בימים אלה, שבהם הילדים רחוקים מחברים, מגנים ומבתי ספר, החשיבה המאגית מאפשרת להם למצוא בעזרת גיבורי העל את הביטחון, את הכוח ואת כושר ההתמדה שהם זקוקים להם. אם קפטן אמריקה יכול לנצח את הגולגולת האדומה, ילדה יכולה להתגבר על חרדתה מפני שיעור זום.

כוחה של החשיבה המאגית

החשיבה המאגית מגיעה לשיאה אצל בני 3-8, לדברי דוקטור ג'קלין וולי, מרצה לפסיכולוגיה ומנהלת מעבדת מחקר ילדים באוניברסיטת טקסס באוסטין. היא מסבירה שחשיבה מאגית מתייחסת גם למה שילדים עושים - דוגמת משחקי העמדת פנים או המצאת חברים דמיוניים, וגם לדמויות שילדים מאמינים בהם - דוגמת סנטה קלאוס ופיית השיניים. ממחקרים שערכו פסיכולוגים התפתחותיים, ביניהם דוקטור מרג'ורי טיילור מאוניברסיטת אורגון, עולה כי חברים דמיוניים ומשחקים שבהם הילד מעמיד פנים שהוא גיבור על, יכולים לספק תחושת מוגנות לילד.

הפסיכולוגית הקלינית ג'נינה סקרלט היתה בת שלוש, ביום שבו התפוצץ הכור הגרעיני בצ'רנוביל, במרחק של כ-300 ק"מ מביתה. במשך שנים קיבלה טיפולים נגד הרעלת קרינה. כעבור תשע שנים, עם קריסת ברית המועצות, נמלטה משפחתה מרדיפות אנטישמיות ומצאה מקלט בארצות הברית. סקרלט אמנם נחלצה מסכנה אבל עדיין סבלה מטראומות העבר ונאלצה כעת להתמודד עם בריאות מצד בני כיתה, שהתקשו לקבל את שונותה.

"כשהייתי בת 16 ראיתי סרט ששינה את חיי לעד - אקס מן", היא מספרת. "אלה היו דמויות בדיוניות שסבלו מאפליה משום שהיו שונות מאחרים. מרביתן עברו מוטציות גנטיות שהפכו אותן למיוחדות". היא הבינה את הכוח שיש בסיפורים הללו לבנות ביטחון, ווהדבר עורר בה השראה לפתח טיפול המשלב תרבות פופ בפסיכותרפיה. המטופל הצעיר ביותר שלה עד כה, ילד בן שמונה שאוגר המחמד שלו מת, למד להתמודד עם האבל ולאזור כוחות באמצעות העמדת פנים שהוא באטמן. "מה שגיליתי כמי שמלמדת תרפיית גיבורי על בכל רחבי העולם, הוא שסיפורים מחברים בין אנשים. החיבור הזה חיוני להישרדות", היא אומרת.

בעבר התפרסמו מחקרים ולפיהם תרבות גיבורי העל עלולה להוביל לתוקפנות ולאלימות, אבל ד"ר וולי וד"ר סקרלט אינן מסכימות עם טענות שכאלה. "איני יודעת עד כמה נבדקו נטיות קודמות לתוקפנות במחקר שנערך בשנת 2017 באוניברסיטת בריגהאם יאנג", אומרת וולי, ומוסיפה כי קיימים חילוקי דעות לגבי מחקרים שעסקו בהשפעת סרטים ותוכניות טלוויזיה אלימות על ילדים. "אחת הטענות שלא הצליחו לסתור במחקרים אלה, היא שילדים בעלי נטייה לתוקפנות נמשכים מלכתחילה לתוכניות טלוויזיה אלימות". ד"ר סקרלט מוסיפה כי במחקרים רבים בתחום מראים לילדים קטע מסרט, ולא סרט שלם. "אני תוהה מה הייתה התוצאה אילו הילדים היו רואים מדוע הדמויות נלחמות

מלכתחילה", היא אומרת. גם ד"ר וולי וגם ד"ר סקרלט מסכימות כי אם ילד מגיב בצורה שלילית, זה יכול להיות רגע מלמד בשביל ההורים.

אנדרו ווהל, עיתונאי והיסטוריון קומיקס, אומר כי הוא תומך באופן מלא בכך שילדיו מעריצים גיבורי על. "הסיפורים מציגים בפני הילדים בעיות של העולם האמיתי בדרך שמאפשרת להם לא להיות חסרי אונים מולן", הוא אומר. "גיבורי העל מאפשרים לילדים לראות את עצמם בתפקיד של גיבור".

קפטן אמריקה נחלץ לעזרה!

כשבתי רק התחילה ללמוד לדבר, הצבעתי אל הרישום הממוסגר של קפטן אמריקה שתלוי על קיר הסלון שלנו, ואמרתי לה: "דהדה ג'ו". עכשיו, כשהיא רואה את קפטן אמריקה על חולצה או על נעליים של פעוט, היא מצביעה עליו בהתרגשות - כאילו ראתה כוכב נופל בשמי הלילה. הקמע המשותף שלנו הוא בחירה נהדרת, לדברי ווהל. "קפטן אמריקה נוצר במקור כדי להחדיר ביטחון בליבם של ילדים יהודים ברחבי העולם נוכח עליית המשטר הנאצי" הוא מציין. "תור הזהב של ספרי הקומיקס היתה שעתם של הגיבורים הגדולים מהחיים שכל אדם ממוצע חלם להיות - וקפטן אמריקה היא הדוגמה הקלאסית לכך".

בבוקר ההוא בחודש מארס, בתי סוף סוף הצטרפה לשיעור הזום, אבל זה היה רק לאחר שסידרה היטב על פניה את מסכת קפטן אמריקה שלה, תלתליה הבלונדיניים בורחים מן הצדדים והחליפה הכחולה שלה מודבקת עם סקוטש. היא עמדה מול המחשב עם חוש בטחון מחודש, וחיוך של ילדה המוגנת על ידי חשיבה מאגית.

לכתבה של מייגן מרגוליס ב"ניו יורק טיימס"